สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ผลของรูปแบบธาตุเหล็กต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

Effect iron chelates on aquatic plant growth (*Microsorium pteropus*)

T104554

โดย

นายจักรพันธุ์ ไพรดี

สบ.
จ 225ผ
2550
เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....104554
วัน,เดือน,ปี.....- 5 พ.ย. 2552

b.....12159244
i.....

ภาควิชาวิทยาศาสตร์การประมง
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร 10520

ปีการศึกษา 2550

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาวิทยาศาสตร์การประมง

เรื่อง **ผลของรูปแบบธาตุเหล็กต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว**
Effect of iron chelates on aquatic plant growth (*Microsorium pteropus*)

ชื่อนักศึกษา นายจักรพันธุ์ ไพรดี
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงนุช เลาหะวิสุทธิ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงนุช เลาหะวิสุทธิ์)

ภาควิชารับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปวีณา ทวีกิจการ)
หัวหน้าภาควิชาวิทยาศาสตร์การประมง
วันที่ 21 **เดือน** พ.ค. **พ.ศ.** 2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ผลของรูปแบบธาตุเหล็กต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

Effect of iron chelates on aquatic plant growth (*Microsorium pteropus*)

การทดลองได้ศึกษาผลของรูปแบบธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในระบบปลูกพืชไร้ดินแบบมีการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด แบ่งชุดการทดลองออกเป็น 4 ชุดการทดลอง คือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- DTPA, สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ชุดละ 4 ซ้ำ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ โดยทำการวัดการเจริญเติบโต โดยที่วัดจากน้ำหนัก ความสูงลำต้น ความยาวใบ ความกว้างใบ และ จำนวนใบของพรรณไม้น้ำทุกๆ 2 สัปดาห์ หลังจากสิ้นสุดการทดลอง พบว่า การเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกด้วยสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีการเจริญเติบโตดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ ($P<0.05$) โดยมีน้ำหนักสดเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 24.95±0.10 กรัม ความสูงเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 22.63±0.19 เซนติเมตร ความยาวใบเฉลี่ยสิ้นสุด 18.22±0.08 เซนติเมตร ความกว้างใบเฉลี่ยสิ้นสุด 3.42±0.06 เซนติเมตร และ จำนวนใบเฉลี่ยสิ้นสุด 32.75±0.48 ใบ มากที่สุดตามลำดับ รองลงมาคือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษในครั้งนี้จะไม่สำเร็จลุล่วงไปได้เลย ถ้าไม่ได้ความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่คอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะทำงาน ผู้เขียนจึงขอขอบคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงนุช เลาหะวิสุทธิ์ และ ดร. อัจฉรี เรืองเดช ผู้ที่ให้ความสนับสนุนในทุกด้าน รวมทั้งคอยช่วยแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่เริ่มแรกของการทำปัญหาพิเศษจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยและปัญหาพิเศษนี้จะไม่สมบูรณ์เลย หากขาดบุคคลสำคัญเหล่านี้ได้แก่

ขอขอบคุณพี่ๆ เจ้าหน้าที่ภาคทุกท่าน พี่แสง, พี่มอญ, พี่โก๋และพี่กิ๊บ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์พร้อมคำแนะนำที่ดี

ขอบคุณเพื่อนๆ รุ่น 11 ทุกคน โดยเฉพาะน้ำ โจ ปลาและปาล์ม ที่ให้ความช่วยเหลือคำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพ่อและคุณแม่ที่ให้กำลังใจที่ดีมาโดยตลอดและขอขอบพระคุณทุกๆ คน อีกครั้งที่ทำให้มีการแก้ปัญหาพิเศษครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นายจักรพันธุ์ ไพรดี

เมษายน พ.ศ. 2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	II
สารบัญภาพ	III
คำนำ	1
ตรวจเอกสาร	3
อุปกรณ์และวิธีการ	14
ผลการทดลองและวิจารณ์	17
สรุปและข้อเสนอแนะ	25
เอกสารอ้างอิง	26
ภาคผนวก	28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	น้ำหนักเฉลี่ยพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	17
2	ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	18
3	ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	20
4	ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	21
5	จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	23

ตารางผนวกที่		หน้า
1	น้ำหนักเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	30
2	ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	31
3	ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	32
4	ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	33
5	จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	34

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (*M. pteropus*)	3
2	ระบบการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด (Fertigation)	4
3	ระบบการปลูกแบบรากลอย (Deep flow technique)	4
4	ระบบการปลูกแบบรากลอยในอากาศ (Aeroponic)	5
5	ระบบ NFT (Nutrient film technique)	5
6	เครื่อง pH meter	7
7	เครื่อง EC meter	8
8	ค่าเฉลี่ยความเข้มข้นของธาตุเหล็กที่มีในสารละลาย	10
9	การอ่านค่าด้วยวิธีการ SPAD ในใบต้นมะนาวอิตาเลียนที่ขาดธาตุหล็ก	12
10	ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว ที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	19
11	ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	20
12	ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	22
13	จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน	23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

พรรณไม้น้ำ หมายถึง พืชที่อยู่ในน้ำ โดยอาจจะจมอยู่ใต้น้ำทั้งหมดหรือโผล่บางส่วนขึ้นมาอยู่เหนือน้ำหรือเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ตามริมน้ำ ชายตลิ่ง พรรณไม้น้ำเป็นผู้ผลิตขั้นต้น ซึ่งมีความสำคัญในระบบแหล่งน้ำ เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดอาหารสำหรับสิ่งมีชีวิต เป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนและสามารถหมุนเวียนธาตุอาหารต่างๆ ในแหล่งน้ำ ซึ่งอยู่ในรูปอนินทรีย์สารให้กลับมาอยู่ในรูปอินทรีย์สาร ปัจจุบันพรรณไม้น้ำพื้นเมืองของไทยกำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในตลาดต่างประเทศ ซึ่งแต่ละปีมีมูลค่าส่งออกสูงถึงกว่า 200 ล้านบาท และยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะเดียวกันประเทศไทยยังถือเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการเพาะ และ ขยายพันธุ์พรรณไม้น้ำมากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย โดยพรรณไม้น้ำชนิดที่มีปริมาณความต้องการสูงในการส่งออก ได้แก่ พรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (*Microsorium pteropus*) เป็นเฟิร์นชนิดหนึ่งอยู่ในวงศ์ Polypodiaceae เป็นพรรณไม้น้ำพื้นเมืองของไทย ในธรรมชาติพบขึ้นเกาะอยู่กับขอกก้อนหินบริเวณลำธารหรือน้ำตก โดยมีลำต้นและใบชูขึ้นเหนือน้ำ แต่สามารถเจริญงอกงามใต้น้ำได้ ลำต้นเป็นเหง้าเลื้อยทอดไปตามก้อนหินหรือขอนไม้ โดยมีรากยึดใบใต้น้ำเป็นรูปหอกยาว 10 - 25 เซนติเมตร กว้าง 3 เซนติเมตร สีเขียว ใบเหนือน้ำปลายแตกเป็นแฉกเป็นพืชที่เจริญเติบโตช้าและไม่ชอบแสงมาก

การปลูกพืชไร้ดินเป็นการปลูกพืชแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างมากในปัจจุบัน สามารถปลูกพืชได้ในทุกสถานที่ โดยไม่มีขอบเขตจำกัด สามารถใช้เทคนิคการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินกับพืชได้แทบทุกชนิด การปลูกพืชไร้ดินสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของพืชได้อย่างถูกต้องและแน่นอน พืชสามารถเจริญเติบโตได้โดยอาศัยธาตุอาหารต่างๆ ที่ละลายลงในน้ำ เพื่อทดแทนธาตุอาหารที่มีในดิน พืชเจริญเติบโตได้รวดเร็วและให้ผลผลิตสูง มีความสม่ำเสมอ สะอาดและมีคุณภาพดี สามารถกำหนดปริมาณธาตุอาหารให้ตรงกับความต้องการของพืช พืชได้รับสารอาหารในรูปอนินทรีย์ โดยตรงทำให้การใช้ปุ๋ยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลผลิตและคุณภาพของพืชที่ปลูกแบบไร้ดินสูงกว่าการปลูกพืชในดิน

ธาตุเหล็กเป็นธาตุอาหารรองสำหรับพืชโดยทั่วไป พืชจึงมีความต้องการในปริมาณน้อย คือ อยู่ในช่วงประมาณ 2.0-10.0 มิลลิกรัมต่อลิตร แต่ก็ขาดไม่ได้ ซึ่งธาตุเหล็กมีความสำคัญต่อพืช ได้แก่ ช่วยเสริมสร้างสารคลอโรฟิลล์ในใบพืชแต่ไม่ได้เป็นส่วนของคลอโรฟิลล์ ช่วยในการสังเคราะห์แสงในใบพืชได้ดีเพื่อสร้างแป้งและน้ำตาล ช่วยเสริมสร้างเอนไซม์ในพืชเพื่อช่วยในระบบการหายใจของพืชทำให้พืชเจริญเติบโต ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการแบ่งเซลล์ของพืชเพื่อการเจริญเติบโต ถ้าหากพืชขาดธาตุเหล็กก็จะทำให้ระบบของรากพืชไม่พัฒนา ใบพืชจะมีสีซีดจางไม่เขียว แสดงอาการขาดสารคลอโรฟิลล์ พืชเจริญเติบโตช้ากว่าปกติ ถ้าพืชขาดธาตุเหล็กในปริมาณมากจะทำให้ผลผลิตลดลง

ดังนั้น การศึกษาถึงรูปแบบของธาตุเหล็กในสารละลายธาตุอาหารที่เหมาะสมของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว จะเป็นแนวทางในการเพิ่มผลผลิตพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์

ศึกษาถึงรูปแบบของธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาสูตรสารละลายธาตุอาหารที่เหมาะสมและเพิ่มผลผลิตพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

พรรณไม้น้ำ

พรรณไม้น้ำหรือพืชน้ำ หมายถึง พืชที่อยู่ในน้ำ โดยอาจจะจมอยู่ใต้น้ำทั้งหมดหรือโผล่บางส่วนขึ้นมาอยู่เหนือน้ำหรือเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ตามริมน้ำ ชายตลิ่ง นอกจากนี้ก็ยังรวมถึงพืชที่เจริญเติบโตอยู่ในบริเวณที่ลุ่มน้ำขังหรือที่ชื้นแฉะอีกด้วย (กาญจนรี, 2543)

พรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (*M. pteropus*) เป็นเฟิร์นชนิดหนึ่งที่อยู่ในวงศ์ Polypodiaceae เป็นพรรณไม้น้ำพื้นเมืองของไทย ในธรรมชาติพบขึ้นเกาะอยู่ตามซอกก้อนหินบริเวณลำธารหรือน้ำตก โดยลำต้นและใบชูขึ้นเหนือน้ำ แต่สามารถเจริญงอกงามใต้น้ำได้ ลำต้นเป็นเหง้าเลื้อยทอดไปตามก้อนหินหรือขอนไม้โดยมีรากยึด ใบใต้น้ำมีลักษณะเป็นรูปหอก ยาว 10 - 25 เซนติเมตร กว้าง 3 เซนติเมตร มีสีเขียว เป็นพืชที่เจริญเติบโตช้าและไม่ชอบแสงมาก (www.trangpets.com)

ภาพที่ 1 พรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (*M. pteropus*)
ที่มา : http://en.wikipedia.org

ระบบปลูกพรรณไม้น้ำแบบไร้ดิน

การปลูกพรรณไม้น้ำแบบไร้ดิน คือ การปลูกพรรณไม้น้ำในน้ำที่ผสมสารละลายธาตุอาหารหรือการปลูกพรรณไม้น้ำไม่ใช้ดิน โดยผสมสารละลายธาตุอาหารที่พืชต้องการ เติมอากาศในสัดส่วนที่เหมาะสม ปรับความเป็นกรด - ด่าง (pH) ของสารละลายภายในให้เหมาะสมกับความต้องการของพืช (เหมือนชนก, 2548) แบ่งออกเป็น 2 ระบบใหญ่ๆ คือ

1.การปลูกแบบไม่นำสารละลายธาตุอาหารหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่

1.1 การรดสารละลายธาตุอาหารด้วยมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 การให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด (Fertigation) เป็นวิธีการปลูกแบบใช้วัสดุปลูก เช่น หินภูเขาไฟ ทราย หรือเม็ดดินเผา ใส่ลงในกระถางพลาสติกหรือกระบะปลูก ปลูกพรรณไม้น้ำในวัสดุเพาะ แล้วให้น้ำที่มีส่วนผสมของสารละลายธาตุอาหารพืชที่โคนต้น เพื่อปล่อยน้ำหยด (Drip irrigation) ตลอดเวลาหรือปล่อยน้ำเป็นช่วงๆ โดยการตั้งเวลาก็ได้ ระบบนี้มีข้อดี คือ ถ้ามีโรคระบาดที่ระบบรากพืชก็จะไม่แพร่กระจายไปต้นอื่น

ภาพที่ 2 ระบบการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด (Fertigation)
ที่มา : http://chemicalland21.com

2. การปลูกแบบนำสารละลายธาตุอาหารหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่

2.1 การปลูกแบบรากลอย (Deep flow technique) เป็นการปลูกบนโฟมและมีรากลอยอยู่ในสารละลายธาตุอาหาร มีการเติมอากาศหรือหมุนเวียนสารละลายธาตุอาหารกลับมาใช้

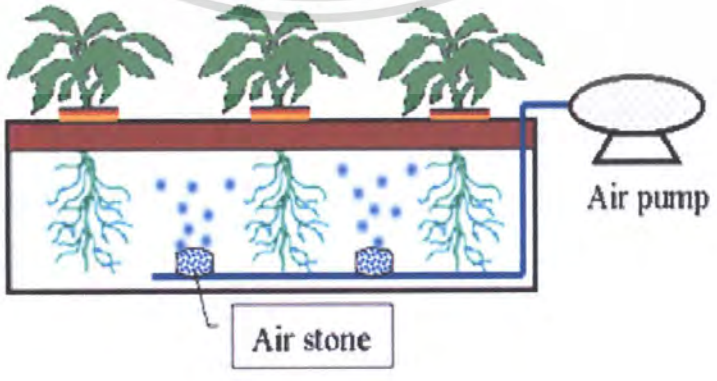

ภาพที่ 3 ระบบการปลูกแบบรากลอย (Deep flow technique)
ที่มา : http://webhost.wu.ac.th

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การปลูกแบบท่วมระบาย (Flood and drain technique) เป็นการปลูกแบบใช้วัสดุปลูก โดยปล่อยสารละลายธาตุอาหารท่วมวัสดุปลูกและระบายสารละลายธาตุอาหารออก โดยการตั้งเวลาเป็นช่วงๆ ให้สารละลายสารละลายธาตุอาหารหมุนเวียนวันละ 3 - 7 ครั้ง

2.3 การปลูกแบบรากลอยในอากาศ (Aeroponic) เป็นการใช้สารละลายธาตุอาหารฉีดพ่นใส่ราก

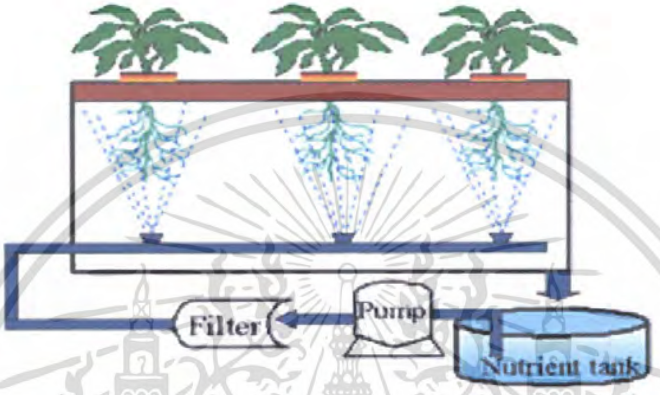

ภาพที่ 4 ระบบการปลูกแบบรากลอยในอากาศ (Aeroponic)
ที่มา : http://webhost.wu.ac.th

2.4 การปลูกแบบ NFT (Nutrient film technique) เป็นการปลูกแบบใช้สารละลายเป็นฟิลม์บางๆ ไหลผ่านราก

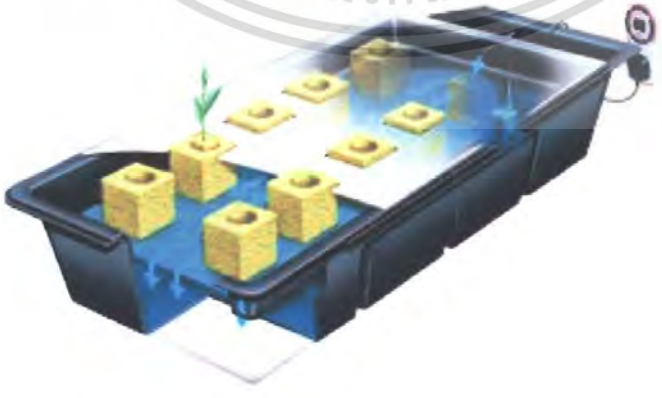

ภาพที่ 5 ระบบ NFT (Nutrient film technique)
ที่มา : http:// hydroponicfarm.blogspot.com

เอกสารนี้มีลิขสิทธิ์ สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำ

1. อุณหภูมิ (Temperature) อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิดจะมีความแตกต่างกัน ควรจะศึกษาความต้องการของพืชแต่ละชนิด การปลูกพืชในโรงเรือน เมื่อพืชได้รับแสงผ่านหลังคาพลาสติก อุณหภูมิที่ผิวใบจะสูงกว่าอุณหภูมิอากาศ 30 องศาเซลเซียส พืชมีอัตราการคายน้ำที่สูง รากจะดูดน้ำขึ้นมาทดแทน ในกรณีที่มีความชื้นพอเพียง พืชจะสามารถเจริญเติบโตได้ แต่ในกรณีที่พืชขาดน้ำ ส่วนยอดจะเหี่ยว เพื่อลดการคายน้ำ หลังจากนั้นจะเหี่ยวทั้งต้นและตาย

ในกรณีที่อุณหภูมิสูงกว่า 32 องศาเซลเซียส พืชจะมีอัตราการคายน้ำสูง รากพืชไม่สามารถดูดน้ำขึ้นไปทดแทนส่วนที่พืชสูญเสียไป ถึงแม้จะมีความชื้นพอเพียง จะทำให้ใบไหม้ คล้ายกับน้ำร้อนลวก (อิทธิสุนทร, 2538)

2. แสง (Light) แสงจัดเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมีผลกับการเจริญเติบโตของพืช เกษตรกรจึงต้องให้ความสนใจ เพื่อสามารถควบคุมให้เกิดประโยชน์กับพืชที่ปลูกให้มากที่สุด แสงมีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของพืช เพราะ แสงเป็นปัจจัยสำคัญในการสังเคราะห์แสงของพืช โดยมีคลอโรฟิลล์เป็นตัวรับแสง ไปใช้เป็นพลังงานในการเปลี่ยนคาร์บอนไดออกไซด์และน้ำ ให้เป็นคาร์โบไฮเดรตและออกซิเจน คุณภาพของแสง ซึ่งหมายถึง ความยาวคลื่น ความเข้มของแสง และระยะเวลาที่พืชได้รับแสง การออกดอกจะสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลา ความสั้นยาวของแสงในแต่ละวัน หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า พืชไวต่อแสง ในขณะที่พืชบางชนิด จัดเป็นพวกไม่ไวต่อแสง

ความเข้มของแสง ก็มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของต้นพืช เพราะหากว่าแสงมีความเข้มน้อยเกินไปจะทำให้ต้นพืชอ่อนแอหรือ การยืดของข้อต้น การสังเคราะห์แสงจะไม่สมบูรณ์เต็มที่ เป็นผลให้พืชโตช้ากว่าปกติ ดังนั้นการเลือกใช้ตาข่ายเพื่อพรางแสง (ซาแรน) จะต้องเลือกที่มีความหนาและมีสีที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชที่ปลูกด้วยระบบการปลูกพืชไร้ดินมากที่สุด (อิทธิสุนทร, 2538)

3. การรักษาค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) และ EC (Electrical conductivity) ของสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ

ดิเรก (2548) กล่าวว่า การรักษาความเป็นกรด– ด่าง (pH) และ EC (Electrical conductivity) ของสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ เพื่อให้พรรณไม้น้ำสามารถดูดใช้ปุ๋ยหรือสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำได้ดี

3.1 การรักษาความเป็นกรด - ด่าง (pH) ของสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ

ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารแต่ละธาตุอาหาร (ปุ๋ย) ที่อยู่ในสารละลายธาตุอาหารจะเป็นประโยชน์ต่อการที่รากพรรณไม้น้ำจะดูดเพื่อนำไปใช้ได้นั้น จะขึ้นอยู่กับความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) สารละลายธาตุอาหารจะเป็นค่าที่บอกให้ทราบถึงความสามารถของรากที่จะดูดธาตุอาหารต่างๆ ที่อยู่ในสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำได้ ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) จึงสำคัญต่อการปลูกพรรณไม้น้ำมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรักษาค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ของพรรณไม้น้ำแต่ละชนิดนั้นต้องการค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่แตกต่างกันไป แต่ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่ 4.0 จะเป็นค่าที่ต่ำสุดและสูงสุดที่ 7.0 เพราะ ความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่สูงกว่านี้เพียง 2-3 วัน พรรณไม้น้ำจะดูดธาตุแมงกานีส เหล็ก และฟอสเฟต ไปใช้ได้อย่างลำบาก การปรับเพื่อลดหรือเพิ่มค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) นั้นสามารถทำได้โดยเติมสารลงไปในสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำโดยตรง

3.1.1 การปรับเพื่อเพิ่มค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH)

การปรับเพื่อเพิ่มค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) โดยการเติมสารใดสารหนึ่งดังต่อไปนี้ ลงไปในสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ เช่น Potassium hydroxide (KOH) หรือ Sodium hydroxide (NaOH) หรือ Sodium bicarbonate หรือ Bicarbonate of soda ($NaHCO_3$)

ภาพที่ 6 เครื่อง pH meter
ที่มา: www.tcs-hydroponics.com

3.1.2 การปรับเพื่อลดค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH)

การปรับเพื่อลดค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) โดยการเติมสารใดสารหนึ่งดังต่อไปนี้ ลงไปในสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ เช่น Sunfuric acid (H_2HO_4) หรือ Nitric acid (HNO_3) หรือ Hydrochlonic acid (HCl) หรือ Acetic acid (CH_3COOH)

สำหรับการปรับค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่สูงขึ้น ในระยะที่พรรณไม้น้ำอยู่ในช่วงเจริญเติบโต มีการปรับให้ค่าลดลงโดยใช้แอมโมเนียม (NH_4^+) ซึ่งแคตไอออน เพื่อให้รากพรรณไม้น้ำใช้แล้วปลดปล่อย H^+ ออกมา แล้วมีผลทำให้ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ของสารละลายลดลงตามหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การที่กล่าวมา มีข้อพึงระวังว่าปริมาณของแอมโมเนียม (NH_4^+) ไม่ควรมากจนเกิน 15 % ของปริมาณไนตรัส (NO_3^-) เพราะถ้ามีในปริมาณมากอาจจะเป็นอันตรายต่อพรรณไม้น้ำ

3.2 การรักษาEC (Electrical conductivity) ของสารละลายธาตุอาหารพรรณไม้น้ำ

เนื่องจากปุ๋ยที่ละลายในน้ำมีค่าของอิออน (ion) ที่สามารถให้กระแสไฟฟ้า ที่มีการวัดค่าการนำไฟฟ้า (โดยใช้ Electrical Conductivity Meter) ทีวัดได้ มีหน่วยเป็นโมห์หรือสิเมน ซึ่งค่านี้ขึ้นอยู่กับปริมาณของปุ๋ย (เกลือ) หรือความเข้มข้นของสารละลายที่มีในสารอาหาร และ อุณหภูมิ แต่ค่าของการนำกระแสไฟฟ้าในสารอาหารนี้ค่อนข้างน้อยมาก จึงมีการวัดเป็นค่าที่มีหน่วยเป็นมิลลิโมห์ / เซนติเมตร อันเป็นค่าที่ได้จากการวัดการนำกระแสไฟฟ้าจากพื้นที่หนึ่งคิวบิกเซนติเมตรของสารอาหาร

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าการนำไฟฟ้ามีหลายอย่าง เช่น ชนิดของพรรณไม้น้ำ ระยะการเจริญเติบโตและความเข้มของแสง ขนาดของถังที่บรรจุ

ภาพที่ 7 เครื่อง EC meter

ที่มา: www.tcs-hydroponics.com

4. ธาตุอาหารของพรรณไม้น้ำ

ธาตุอาหารของพรรณไม้น้ำที่มีความจำเป็นในการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (ดิเรก, 2548) คือ ธาตุอาหารที่พืชต้องการใช้ในปริมาณมากและธาตุอาหารที่พืชต้องการใช้ในปริมาณน้อย

4.1 ธาตุอาหารหลัก

เป็นธาตุอาหารที่พรรณไม้น้ำต้องการเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ในการเจริญเติบโต ได้แก่ ธาตุไนโตรเจน (N), ฟอสฟอรัส (P), โพแทสเซียม (K), แคลเซียม (Ca), แมกนีเซียม (Mg) และ กำมะถัน (S) ธาตุอาหารหลักเหล่านี้มีความสำคัญต่อพรรณไม้น้ำมาก (ยงยุทธ, 2546) โดยเฉพาะไนโตรเจน อาการขาด การเจริญเติบโตจะหยุดชะงักและใบมีสีเหลืองซีดจากการขาดคลอโรฟิลล์ ฟอสฟอรัส อาการขาดพืชจะแคระแกร็นและมีสีเขียวเข้ม และ โพแทสเซียม อาการขาด ในเบื้องต้นสังเกตได้ที่ใบแก่ในพืชใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลี้ยงคู่ ใบจะมีสีซีด ในระยะต่อมาจะพบจุดสีเข้มที่เนื้อใบตายกระจายเป็นจุด ในพืชใบเลี้ยงเดี่ยวหลายชนิดบริเวณปลายใบและเส้นใบจะตายก่อน (โสระยา, 2544)

4.2 ธาตุอาหารรอง

เป็นธาตุอาหารที่พรรณไม้น้ำมีความต้องในปริมาณที่น้อย แต่ธาตุเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำและขบวนการทางเคมีของธาตุอื่นด้วย จึงเป็นธาตุอาหารที่จำเป็นและขาดไม่ได้ ได้แก่ คลอรีน (Cl), เหล็ก (Fe), แมงกานีส (Mn), สังกะสี (Zn), ทองแดง (Cu), โมลิบดินัม (Mo) และ โบรอน (B) ธาตุอาหารรองที่สำคัญก็คือ เหล็ก (Fe) ซึ่งเป็นธาตุอาหารที่ช่วยให้ใบมีสีเขียว แต่ถ้าพรรณไม้น้ำได้รับธาตุเหล่านี้มากเกินไปจะเป็นอันตรายต่อพรรณไม้น้ำได้ โดยปกติแหล่งน้ำตามธรรมชาติมักจะมีธาตุรองชนิดต่างๆ เพียงพอกับความต้องการ (ยงยุทธ, 2546)

ธาตุเหล็ก

ธาตุเหล็ก จะพบในดินมากโดยทั่วไป แต่จะเป็นธาตุเหล็กที่ไม่ได้อยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์ต่อพืชเป็นส่วนมาก ปัญหาการขาดธาตุเหล็กของพืชไม่ใช่เกี่ยวกับปริมาณของธาตุเหล็กที่มีในดิน ปัญหาเกิดจากการไม่ละลายและความเป็นประโยชน์ต่อพืชของธาตุเหล็กเอง ดินที่มีความเป็นกรดมากจะทำให้ธาตุเหล็กไม่เกิดประโยชน์ต่อพืชและดินที่มีความเป็นด่างมาก ก็จะทำให้ธาตุเหล็กไม่เกิดประโยชน์ต่อพืชเช่นกัน ส่วนในดินที่มีน้ำขังจะทำให้ธาตุเหล็กมีประโยชน์ต่อพืชสูงขึ้น

1. หน้าที่ของธาตุเหล็ก

คือ ช่วยเสริมสร้างความเขียวหรือสารคลอโรฟิลล์ในใบแก่พืช แต่ไม่ได้เป็นส่วนของคลอโรฟิลล์ ช่วยในการสังเคราะห์แสงในใบพืชได้ดี เพื่อสร้างแป้งและน้ำตาล ช่วยเสริมสร้างเอนไซม์ในพืช เพื่อช่วยในระบบการหายใจของพืชทำให้พืชเจริญเติบโต ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการแบ่งเซลล์ของพืช เพื่อการเจริญเติบโต พืชต้องการเหล็กในปริมาณที่น้อย ประมาณหนึ่งส่วนในร้อยส่วน เมื่อเทียบกับไนโตรเจน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการดูดธาตุอาหารอื่นๆ

2. รูปแบบของธาตุเหล็ก

Clemens et al. (1990) ได้กล่าวว่ารูปแบบของธาตุเหล็กที่ใช้ในการเกษตร โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้อยู่ในรูปของเหล็กคีเลตที่เกิดจากปฏิกิริยาระหว่างเหล็กไอออนกับสารคีเลตธรรมชาติมีชื่อเรียกว่า chelate agent ซึ่งทำให้เกิดความเสถียรมากกว่าในธาตุเหล็กที่ไม่มีคีเลต โดย chelate agent ที่ศึกษาสำหรับเป็นธาตุอาหารแก่พืชมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ aminopolycaboxylate และ hydroxycarboxylate ในส่วนของ caboxylate เป็นสารประกอบกรดอินทรีย์ กลุ่มของ aminopolycaboxylate ประกอบด้วย EDTA, HEEDTA, EDDHA และ DTPA ส่วนกลุ่มของ hydroxycarboxylate จะประกอบด้วย citric, gluconic acid และ glucoheptonic acid โดยเหล็กคีเลตในรูปแบบต่างๆ ใช้เสริมธาตุเหล็กแก่พืชโดยการฉีดพ่นที่ใบหรือใส่ลงในดินโดยตรง โดยรูปแบบของเหล็กที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ได้แก่ เฟอรัสไอออน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เฟอริกอิออน และ เหล็กคีเลตซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาระหว่างเหล็กไอออนกับสารคีเลตธรรมชาติ ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ เหล็กคีเลตเป็นสารประกอบอินทรีย์เชิงซ้อน สามารถที่จะคงตัวในรูปของสารละลายธาตุอาหารพืชและพืชสามารถดูดกินได้ เหล็กคีเลตที่นิยมใช้กันอยู่ในรูปของ EDTA หรือ EDDHA และยังมีเฟอริกออกไซด์แต่เป็นรูปที่พืชใช้ประโยชน์ได้ยากโดยพืชมักใช้ธาตุเหล็กในรูปเฟอรัสไอออนได้มากกว่าเฟอริกไอออน

3. รูปแบบของธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช

Lucena et al. (1998) ทำการทดลองหาสารประกอบธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการให้ธาตุเหล็กในการเพาะปลูก Strawberry ในระบบปลูกพืชไร้ดิน ได้แบ่งเป็น 3 ชุดการทดลอง ได้แก่ ชุดการทดลองที่ 1 ให้ Fe-EDDHA ชุดการทดลองที่ 2 ให้ Fe – EDTA และ ชุดการทดลองที่ 3 ให้ Fe-polyflavonoid โดยการเติมสารละลายธาตุอาหาร แต่ละชุดการทดลองลงไป 1.2 ลิตร ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่ 6.8 พบว่า strawberry ที่เลี้ยงในสารละลายซึ่งมีธาตุเหล็กอยู่ในรูป Fe-EDDHA ดีที่สุด ซึ่ง Fe-EDDHA สามารถรักษาระดับของธาตุเหล็กในสารละลายได้มากกว่าชุดการทดลองอื่นทั้งหมด ส่วน Fe- EDTA ในสัปดาห์แรกจะให้ธาตุเหล็กได้มากกว่า Fe-polyflavonoids แต่หลังสัปดาห์ที่ 7 Fe-polyflavonoids จะให้ธาตุเหล็กได้มากกว่า Fe- EDTA ธาตุเหล็กที่หายไปอาจเกิดจากการตกตะกอนกับความไม่มั่นคงของธาตุเหล็กเอง (ภาพที่ 8) ซึ่ง Fe-EDDHA จะมีธาตุเหล็กไปปรากฏที่ใบพืชมากที่สุด ทำให้พืชมีการเจริญเติบโต โดยดูได้จากผลผลิตของ Biomass ส่วน Fe- EDTA ผลผลิตจะน้อยกว่า Fe-EDDHA แต่พืชจะไม่แสดงอาการขาดธาตุเหล็กให้เห็นและสำหรับ Fe-polyflavonoids จะให้ผลผลิตที่ต่ำสุด พืชจะแสดงอาการขาดธาตุเหล็กให้เห็น สรุปก็คือ Fe-EDDHA จะเป็นสารประกอบธาตุเหล็กที่ดีที่สุดที่ใช้เป็นสารละลายในระบบปลูกพืชไร้ดิน

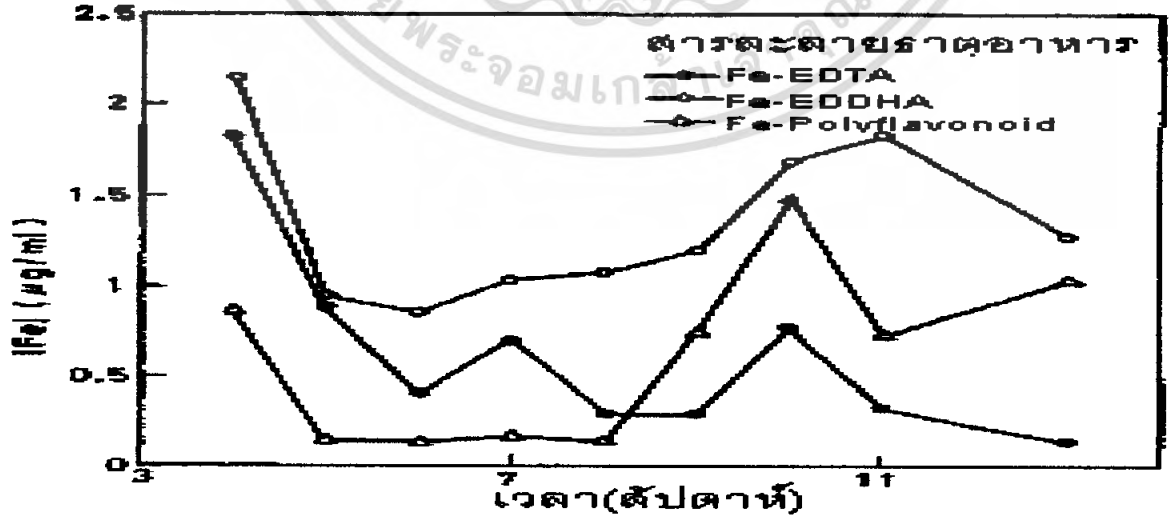

ภาพที่ 8 ค่าเฉลี่ยความเข้มข้นของธาตุเหล็กที่มีในสารละลาย

ที่มา : Lucena et al. (1989)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Lucena et al. (1998) ทำการทดลองหาสารประกอบธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการให้ธาตุเหล็กในการเพาะปลูก *Lolium multiflorum* ในระบบปลูกพืชไร้ดิน แบ่งได้เป็น 5 ชุดการทดลองได้แก่ ชุดการทดลองที่ 1 ให้ Fe-EDTA แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ Fe- $EDTA_1$ (เติมสารละลายธาตุอาหารสัปดาห์ละ 1 ครั้ง) Fe-$EDTA_2$ (เติมสารละลาธาตุอาหารในวันที่ 1, 3, 5, 7 ของสัปดาห์) ชุดการทดลองที่ 2 ให้ Fe – DTPA ชุดการทดลองที่ 3 ให้ Fe – EDDHA ชุดการทดลองที่ 4 ให้ Rexene และ ชุดการทดลองที่ 5 เป็นชุดการควบคุม โดยเติมสารละลายธาตุอาหารของแต่ละชุดการทดลองลงไป 1.2 ลิตร ความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่ 8 พบว่า *Lolium multiflorum* ที่เลี้ยงในสารละลายที่มีธาตุเหล็กอยู่ในรูป Fe-EDTA ดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสารละลายธาตุอาหารตัวอื่น เช่น Fe-DTPA, Fe- EDDHA, Rexene อาจทำให้ผลผลิตบางอย่างมากกว่าหรือน้อยกว่ากันบ้าง แต่ก็ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ซึ่งสามารถใช้แทนกันได้ แต่เหตุที่ใช้ Fe-DTPA เพราะมีการสลายตัวง่ายให้ธาตุเหล็กที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ได้เร็วและข้อสำคัญคือ มีราคาถูกกว่าสารละลายธาตุอาหารตัวอื่นๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง Fe- $EDTA_1$ กับ Fe-$EDTA_2$ จะเห็นว่าอัตราส่วนของคลอโรฟิลต่อธาตุเหล็กของ Fe-$EDTA_2$ จะสูงกว่า Fe- $EDTA_1$ ทั้งนี้เพราะ อัตราส่วนของคลอโรฟิลต่อธาตุเหล็กเป็นตัวชี้วัดถึงการใช้ประโยชน์ธาตุเหล็กในการสังเคราะห์คลอโรฟิล ซึ่งมีผลต่อการสังเคราะห์แสงของพืชเพื่อสร้างความเจริญเติบโตของพืชต่อไป ดังนั้น เราจึงใช้ Fe-$EDTA_2$ ดีกว่าการใช้ Fe- $EDTA_1$ คือการให้ Fe-EDTA บ่อยๆ ดีกว่าการให้นานครั้ง

Ortiz et al. (2007) ได้ทำการทดลองประเมินการตอบสนองของต้นมะนาวอิตาเลียน ที่มีการขาดธาตุเหล็กต่อการให้สารประกอบธาตุเหล็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ชุด การทดลอง ได้แก่ ชุดการทดลองที่ 1 ให้ Fe-Citrate ชุดการทดลองที่ 2 ให้ Fe-sulphate ชุดการทดลองที่ 3 ให้ Fe-EDDHA และ ชุดการทดลองที่ 4 เป็นชุดควบคุม โดยเติมสารละลายธาตุอาหารของแต่ละชุดการทดลองลงไป 20% ความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่ 8.1 พบว่า ต้นมะนาวอิตาเลียนที่ได้มีการเลี้ยงในสารละลายซึ่งมีเหล็กอยู่ในรูป Fe-EDDHA เป็นสารละลายที่แก้ไขการขาดธาตุเหล็กในพืชที่ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด โดยจะมีผลต่อการดูดของรากพืช รวมทั้งการเคลื่อนย้ายธาตุอาหารไปสู่ใบทำให้พืชมีสีเขียวเต็มใบภายใน 1 สัปดาห์ ในขณะที่ Fe-citrate และ Fe-sulphate ไม่ได้แก้ปัญหานี้ ใบของต้นมะนาวอิตาเลียนที่ได้รับ Fe-citrate และ Fe-sulphate จะไม่กลับมามีสีเขียวอีกและรักษาสภาพเป็นสีเหลืองตลอดไป (ภาพที่ 9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

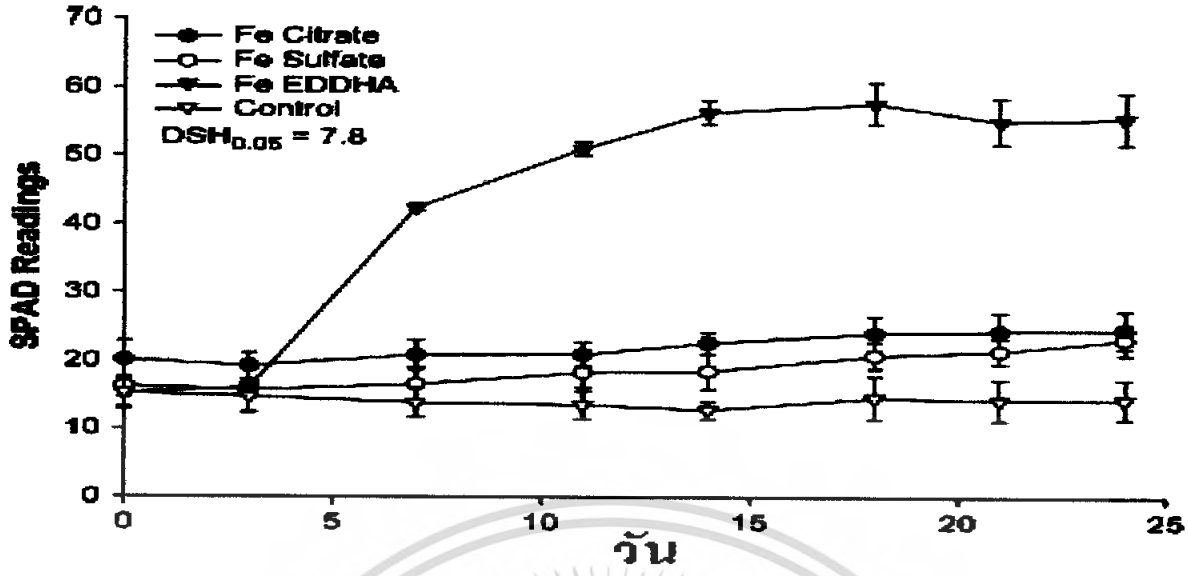

ภาพที่ 9 การอ่านค่าด้วยวิธีการ SPAD ในใบต้นมะนาวอิตาเลียนที่ขาดธาตุเหล็ก
ที่มา : Ortiz et al. (2007)

4. กลไกของธาตุเหล็กเข้าสู่พืช

Crowley et al. (1991) ได้ลงมือทำการทดลองเพื่อจะตรวจสอบว่าสิ่งมีชีวิตที่อยู่ที่รากพืชพวก *microbialsiderophores* และ *phytosiderophores* ซึ่งสามารถจับธาตุเหล็กได้ จะมีผลต่อการดูดธาตุเหล็กเข้าสู่ลำต้นพืชได้พวกไหนจะดีที่สุด ทดลองด้วยการใส่ธาตุเหล็ก คือ ferrioxamine B (FOB) ให้กับ *microbial siderophore* หรือ ให้ epi-hydroxymugenic acid (HMA) กับ *phytosiderophore* โดยทดลองกับพืชที่ (เมล็ด) ไม่ได้ฆ่าเชื้อ คือ เพาะเมล็ดข้าวโพดหรือเพาะเมล็ดข้าวโอ๊ตด้วยดินที่มีจุลินทรีย์และ ในธาตุอาหารมี sucrose อยู่ด้วย ในระบบปลูกพืชไร้ดิน พบว่า ผลการทดลองเพาะเมล็ดข้าวโพดใน FOB การดูดธาตุเหล็กเพิ่มถึง 8 ส่วน กับการเพาะกล้าข้าวโอ๊ตด้วย FOB มีอัตราเพิ่มธาตุเหล็กถึง 150 ส่วน แต่จะไม่มีผลต่อพืชที่มีธาตุเหล็กพอเพียงแล้ว ซึ่งในทางกลับกันต้นข้าวโพดและต้นข้าวโอ๊ตที่ขาดแคลนธาตุเหล็กหากว่าใส่ HMA เข้าไปขณะเพาะกล้าไม้การดูดและการลำเลียงธาตุเหล็กจะลดลง จึงพอสรุปได้ว่า ความสามารถของรากพืชในการดูดและลำเลียงธาตุเหล็ก *microbial siderophores* จะเป็นกลุ่มที่ดีที่สุด

5. ปริมาณธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช

Goransson and McDonald (1993) ทำการทดลองหาการเจริญเติบโตของ *Betula pendula* ขนาดเล็กที่สัมพันธ์กับการให้ธาตุเหล็กในอัตราส่วนที่แตกต่างกันในระบบปลูกพืชไร้ดิน แบ่งเป็น 4 ชุดการทดลอง ได้แก่ ชุดการทดลองที่ 1 ให้ธาตุเหล็กที่ระดับ 0.05 ต่อวัน ชุดการทดลองที่ 2 ให้ธาตุเหล็กที่ระดับ 0.10 ต่อวัน ชุดการทดลองที่ 3 ให้ธาตุเหล็กที่ระดับ 0.15 ต่อวัน ชุดการทดลองที่ 4 ให้ธาตุเหล็กที่ระดับ 0.20 ต่อวัน พบว่า อัตราการให้ธาตุเหล็กที่ระดับ 0.05 ต่อวัน ในพืชจะเหลืองมีจุดประสีขาว ใน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบแก่เนื้อเยื่อจะตายเป็นจุดๆ รากมีสีเหมือนผล apricoy บางต้นความเจริญเติบโตที่ยอดจะลดลง ถ้าให้ธาตุเหล็กในอัตรา 0.10 ต่อวัน ใบทั้งหมดมีสีเขียวอ่อน ภาวะขาดแคลนธาตุเหล็กจะมองไม่เห็นหรือเห็นน้อยมากกับอัตรา 0.15 ต่อวันหรือที่สูงกว่านี้ก็เป็นเช่นเดียวกัน

Johnson and Youngblood (1991) ได้ทำการทดลองหาความเข้มข้นสารประกอบธาตุเหล็กที่มีผลตอบสนองต่อการจับไนโตรเจนและการให้สารไนเตรทกับต้นอัลฟัลฟา สำหรับการเจริญเติบโตในระบบปลูกพืชไร้ดินแบ่งเป็น 2 ชุดการทดลอง ได้แก่ ชุดการทดลองที่ 1 ให้ Fe –EDDHA ชุดการทดลองที่ 2 ให้ Fe-HEDTA ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ที่ 7.5 พบว่า ต้นอัลฟัลฟาที่เลี้ยงในสารละลายที่มีเหล็กอยู่ในรูป Fe –EDDHA มีผลตอบสนองต่อการจับไนโตรเจนดีที่สุด มีความเข้มข้นระหว่าง 33-200 ไมโครโมล ส่วนที่มีตอบสนองต่อไนเตรทดีที่สุดมีความเข้มข้นที่ 100 ไมโครโมล ซึ่งทั้งสองกรณีมีผลต่อการสร้างปมราก อันจะช่วยสร้างความเจริญเติบโตแก่อัลฟัลฟา ส่วนต้นอัลฟัลฟาที่เลี้ยงในสารละลายที่มีเหล็กอยู่ในรูป Fe-HEDTA จะมีผลตอบสนองต่อการจับไนโตรเจนและมีผลตอบสนองต่อไนเตรทดีที่สุด มีความเข้มข้นที่ 3.3-10 ไมโครโมล

Crowley et al. (2002) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของธาตุเหล็กที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกตรวจสอบด้วยข้าวบาร์เล่ย์ที่ใช้ปลูกทั้ง 3 ชนิด คือ สเตปโต, โมเร็ก และ ดิกทู ให้เจริญเติบโตในที่ที่มีธาตุเหล็ก 5 ระดับ (pFe 16.5, 17, 17.5, 18, 19) ในสารละลายธาตุอาหาร ระหว่างข้าวบาร์เล่ย์ที่เพาะปลูก 3 ชนิด พบว่า ข้าวบาร์เล่ย์ชนิดสเตปโตจะผลิตชีวมวลให้สูงที่สุดและยังคงรักษาไว้ซึ่งปริมาณของความจุคลอโรฟิลในใบที่เพิ่มขึ้นสูงที่สุด ตามมาด้วยข้าวบาร์เล่ย์ชนิดดิกทูและข้าวบาร์เล่ย์ชนิดโมเร็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

อุปกรณ์

1. พรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (*M. pteropus*) จำนวน 60 ต้น

2. ระบบปลูกพืชไร้ดินแบบมีการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด ซึ่งมีกระบะปลูก 12 กระบะ แต่ละกระบะปลูกมีช่องสำหรับใส่สารละลายธาตุอาหาร 1 ช่อง

3. เครื่องให้ความชื้นในโรงเรือน

4. ปั๊มน้ำที่ใช้ในการดึงธาตุเหล็กจากช่องสำหรับใส่สารละลายธาตุอาหาร สู่กระบะปลูก 12 ตัว

5. เครื่องวัดค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH meter) และ เครื่องวัดค่าการนำไฟฟ้า (Electrical Conductivity Meter)

6. สารเคมีที่ใช้ ได้แก่ HNO_3, NaoH, $ZnSO_4$, $MnSO_4$, $MgSO_4$, KNO_3, $KH2PO_4$, $CuSO_4$, ferric-ethylendiamine di (o-hydroxyphenylacetic) acid (Fe-EDDHA), ferric-diethylenetriamine pentaacetic acid (Fe-DTPA), ferric-ethylendiamine tetraacetic acid (Fe-EDTA), $(NH_4)_6MO_7O_{24}$ H_3BO_3 และ $Ca(NO_3)_2$

7. เครื่องชั่งน้ำหนัก

8. อุปกรณ์อื่นๆ เช่น บีกเกอร์, กระบอกตวง, แท่งแก้ว, ไม้บรรทัด และ อื่นๆ

วิธีการ

แผนการทดลอง

วางแผนการทดลองแบบสุ่มตลอดสมบูรณ์ (Complete randomized design ; CRD) โดยใช้ธาตุเหล็ก 3 รูปแบบ คือ Fe-DTPA, Fe-EDDHA, Fe-EDTA โดยมีการแบ่งเป็น 3 ชุดการทดลอง ในแต่ละชุดการทดลองมี 4 ซ้ำ คือ

ชุดการทดลองที่ 1 พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่เลี้ยงอยู่ในสารละลายธาตุอาหารซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA

ชุดการทดลองที่ 2 พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่เลี้ยงอยู่ในสารละลายธาตุอาหารซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA

ชุดการทดลองที่ 3 พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่เลี้ยงอยู่ในสารละลายธาตุอาหารซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการทดลอง

1. ขั้นตอนการเตรียม

1.1 จัดเตรียมระบบการปลูกพืชไร้ดิน คือ ระบบปลูกแบบมีการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด ซึ่งมีกระบะปลูกทั้งหมด 12 กระบะ แต่ละกระบะปลูกจะมีช่องสำหรับใส่สารละลายธาตุอาหาร 1 ช่อง

1.2 จัดตั้งสเปรย์น้ำอัตโนมัติ

1.3 จัดเตรียมธาตุเหล็กสำหรับพรรณไม้น้ำ

1.4 พรรณไม้น้ำ 1 ชนิด คือ พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวจำนวน 60 ต้น นำมาชั่งน้ำหนัก วัดความสูงของต้น ความยาวใบ ความกว้างใบ และนับจำนวนใบ เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลเริ่มต้น

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

2.1 เมื่อจัดตั้งระบบเรียบร้อยแล้ว จะทำการทดสอบระบบ

2.2 นำพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวจำนวน 60 ต้น มาปลูกในกระบะปลูก 12 กระบะ แต่ละกระบะปลูกได้ 5 ต้น

2.3 ผสมธาตุเหล็กแต่ละสูตร ทั้ง 3 สูตร ลงในช่องใส่สารละลายธาตุอาหาร โดยทำสูตรละ 4 ซ้ำ ในแต่ละชุดการทดลอง

2.4 ปรับให้มีค่าEC (Electrical conductivity) ประมาณ 0.5 mS/cm 10 สัปดาห์ แล้วปรับเป็น 1.0 mS/cm

2.5 ปรับค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) เป็น 6.5-7.0

2.6 มีการสเปรย์น้ำให้แก่พรรณไม้น้ำเพื่อรักษาความชื้นสัมพัทธ์ในโรงเรือน

การบันทึกข้อมูล

1. นำพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว จำนวน 60 ต้น มาทำการชั่งน้ำหนัก วัดความสูงของต้น ความยาวใบ ความกว้างใบ และ นับจำนวนใบ เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลเริ่มต้นและจะทำการวัดความสูงของต้น ความยาวใบ ความกว้างใบ และ นับจำนวนใบ ทุกๆ 2 สัปดาห์ จนสิ้นสุดการทดลอง

2. วัดค่าEC (Electrical conductivity) และ ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) สัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยค่าEC (Electrical conductivity) เท่ากับ 0.5 mS/cm ประมาณ 10 สัปดาห์ แล้วจึงทำการปรับเป็น 1.0 mS/cm และ ค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH) 6.5-7.0 จนกระทั่งสิ้นสุดการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนและเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำ โดยโปรแกรม SPSS for Window version 15.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ทำการทดลอง

ภาควิชาวิทยาศาสตร์การประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

ระยะเวลาในการทดลอง

เดือนมกราคม 2551– มีนาคม 2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการทดลองและวิจารณ์

การทดลองหารูปแบบธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว ได้ผลการทดลองดังนี้

ผลของรูปแบบธาตุเหล็กต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว

ผลของรูปแบบธาตุเหล็ก ได้แก่ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- DTPA, สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว เมื่อสิ้นสุดการทดลอง12 สัปดาห์ พบว่า พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA จะมีการเจริญเติบโตที่ดีที่สุด โดยมีน้ำหนักสุดท้ายเฉลี่ย, ความสูงเฉลี่ย, ความยาวใบเฉลี่ย, ความกว้างใบเฉลี่ย และจำนวนใบเฉลี่ยที่มากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) กับ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA, และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDTA

ผลของรูปแบบธาตุเหล็กต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวในระบบการปลูกพืชไร้ดินแบบมีการให้สารละลายธาตุอาหารไปพร้อมกับการให้ระบบน้ำหยด เมื่อสิ้นสุดการทดลอง พบว่า น้ำหนักสดสิ้นสุดเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ได้ทำปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA (24.95±0.10) มีน้ำหนักที่มากที่สุด รองลงมาก็คือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA (21.97±0.12) และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDTA (20.80±0.14) ตามลำดับ และ มีความแตกต่างทางสถิติ ($P<0.05$) พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีน้ำหนักมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ($P<0.05$) แต่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ได้ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ($P>0.05$) (ตารางที่1)

ตารางที่ 1 น้ำหนักเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

	น้ำหนักของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว (กรัม/ต้น)	
รูปแบบของธาตุเหล็ก	น้ำหนักเริ่มต้น	น้ำหนักสุดท้าย
Fe-DTPA	10.88±0.03[a]	21.97±0.12[a]
Fe-EDDHA	10.94±0.05[a]	24.95±0.10[b]
Fe-EDTA	10.74±0.02[a]	20.80±0.14[a]

*อักษรที่แสดงต่างกันในแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

104554

ความสูงสิ้นสุดเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA (22.63±0.19) มีความสูงที่มากที่สุด รองลงมา คือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA (22.00±0.29) และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA (21.45±0.37) ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) ซึ่งพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีความสูงมากกว่าพรรณไม้รากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) และ พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe –DTPA จะมีความสูงมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) (ตารางที่ 2 และ ภาพที่ 10)

ตารางที่ 2 ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

ระยะเวลา (สัปดาห์)	รูปแบบของธาตุเหล็ก		
	Fe-DTPA	Fe-EDDHA	Fe-EDTA
0	20.93±0.23[a]	20.85±0.18[a]	21.03±0.39[a]
2	21.13±0.23[a]	21.15±0.18[a]	21.13±0.39[a]
4	21.30±0.23[a]	21.43±0.21[a]	21.20±0.39[a]
6	21.45±0.23[a]	21.68±0.18[a]	21.25±0.37[a]
8	21.58±0.24[a]	21.90±0.20[a]	21.30±0.39[a]
10	21.68±0.24[a]	22.10±0.20[a]	21.33±0.37[a]
11	21.83±0.27[ab]	22.35±0.21[b]	21.38±0.37[a]
12	22.00±0.29[ab]	22.63±0.19[b]	21.45±0.37[a]

*อักษรที่แสดงต่างกันในแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

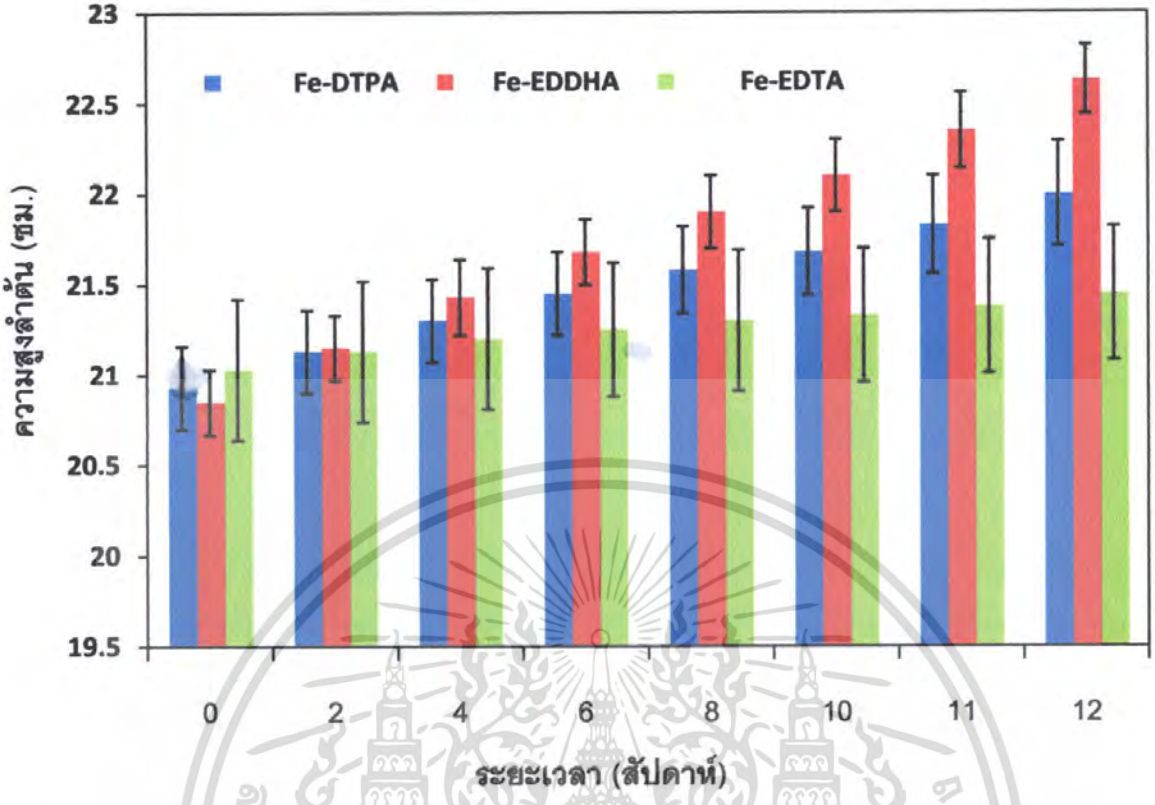

ภาพที่ 10 ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว ที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

ขนาดความยาวใบสิ้นสุดของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA (18.22±0.08) มีความยาวใบมากที่สุด รองลงมาคือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA (18.05±0.11) และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDTA (17.83±0.07) ตามลำดับ และ มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) ซึ่งพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA จะมีขนาดความยาวใบมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) และ พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- DTPA จะมีขนาดความยาวใบมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) (ตารางที่ 3 และ ภาพที่ 11)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

ระยะเวลา (สัปดาห์)	รูปแบบของธาตุเหล็ก		
	Fe-DTPA	Fe-EDDHA	Fe-EDTA
0	17.20±0.08 [a]	17.13±0.04 [a]	17.19±0.08 [a]
2	17.34±0.08 [a]	17.36±0.06 [a]	17.29±0.08 [a]
4	17.47±0.08 [a]	17.50±0.06 [a]	17.37±0.08 [a]
6	17.59±0.10 [a]	17.64±0.06 [a]	17.44±0.07 [a]
8	17.70±0.09 [a]	17.78±0.06 [a]	17.54±0.07 [a]
10	17.80±0.09 [a]	17.92±0.06 [a]	17.67±0.07 [a]
11	17.92±0.10 [ab]	18.09±0.07 [b]	17.74±0.06 [a]
12	18.05±0.11 [ab]	18.22±0.08 [b]	17.83±0.07 [a]

*อักษรที่แสดงต่างกันในแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

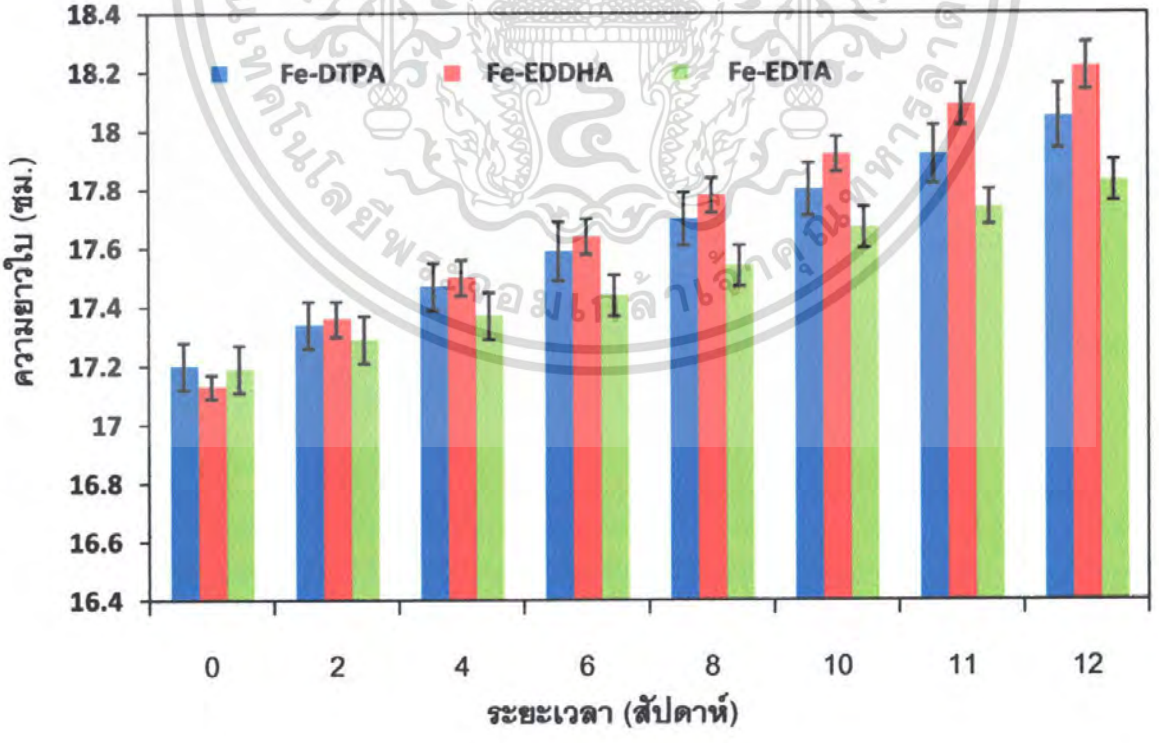

ภาพที่ 11 ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดความกว้างใบสิ้นสุดของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA (3.42±0.06) **มีความกว้างใบมากที่สุด รองลงมา คือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe-DTPA (3.22±0.09) **และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe-EDTA (2.99±0.15) **ตามลำดับ และ มีความแตกต่างทางสถิติ** ($P<0.05$) **ซึ่งพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe-EDDHA **มีขนาดของความกว้างใบมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe-DTPA **แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ** ($P>0.05$) **และ พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe- DTPA **มีขนาดความกว้างใบมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ** Fe- EDTA **แต่ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ** ($P>0.05$) **(ตารางที่** 4 **และ ภาพที่** 12)

ตารางที่ 4 **ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน**

ระยะเวลา (สัปดาห์)	รูปแบบของธาตุเหล็ก		
	Fe-DTPA	Fe-EDDHA	Fe-EDTA
0	2.51±0.10[a]	2.63±0.07[a]	2.45±0.16[a]
2	2.63±0.10[a]	2.77±0.07[a]	2.54±0.16[a]
4	2.74±0.09[a]	2.85±0.06[a]	2.62±0.15[a]
6	2.84±0.08[a]	2.95±0.06[a]	2.70±0.14[a]
8	2.93±0.08[a]	3.04±0.06[a]	2.79±0.14[a]
10	3.01±0.08[a]	3.14±0.06[a]	2.85±0.14[a]
11	3.11±0.09[ab]	3.28±0.06[b]	2.92±0.14[a]
12	3.22±0.09[ab]	3.42±0.06[b]	2.99±0.15[a]

*อักษรที่แสดงต่างกันในแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

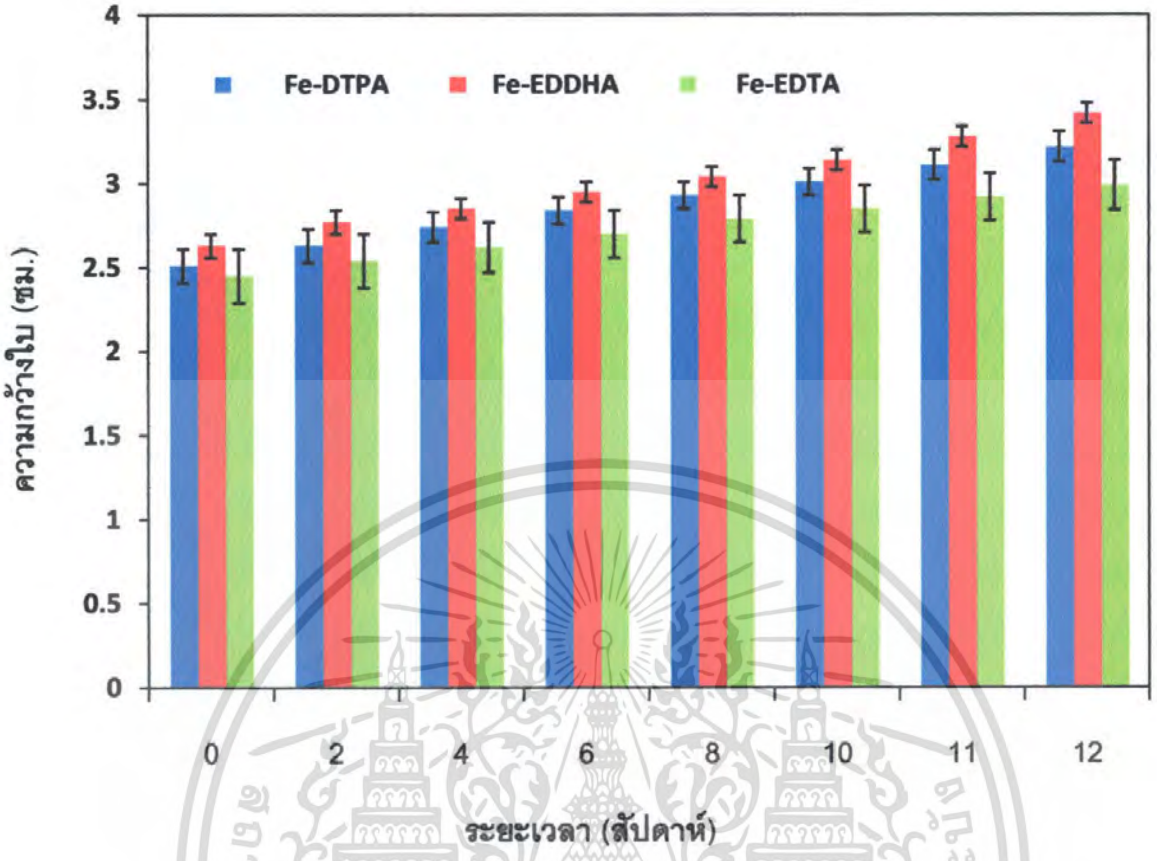

ภาพที่ 12 ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

จำนวนใบเฉลี่ยสิ้นสุดของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA (32.75±0.48) มีจำนวนใบมากที่สุด รองมาคือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA (29.75±0.48) และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDTA (29.00±0.41) ตามลำดับ และ มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) ซึ่งพรรณไม้รากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีจำนวนใบมากกว่าพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ($P<0.05$) แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ($P>0.05$) (ตารางที่ 5 และ ภาพที่ 13)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

ระยะเวลา (สัปดาห์)	รูปแบบของธาตุเหล็ก		
	Fe-DTPA	Fe-EDDHA	Fe-EDTA
0	11.00±0.41 [a]	11.75±0.48 [a]	10.75±0.48 [a]
2	11.75±0.48 [a]	11.75±0.48 [a]	11.25±0.25 [a]
4	15.00±0.41 [a]	16.25±0.48 [a]	14.75±0.48 [a]
6	19.00±0.41 [a]	19.75±0.48 [a]	19.50±0.29 [a]
8	23.75±0.48 [a]	24.75±0.48 [a]	24.25±0.48 [a]
10	25.75±0.48 [a]	26.75±0.48 [a]	25.25±0.48 [a]
11	28.75±0.48 [a]	30.75±0.48 [b]	28.00±0.41 [a]
12	29.75±0.48 [a]	32.75±0.48 [b]	29.00±0.41 [a]

*อักษรที่แสดงต่างกันในแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

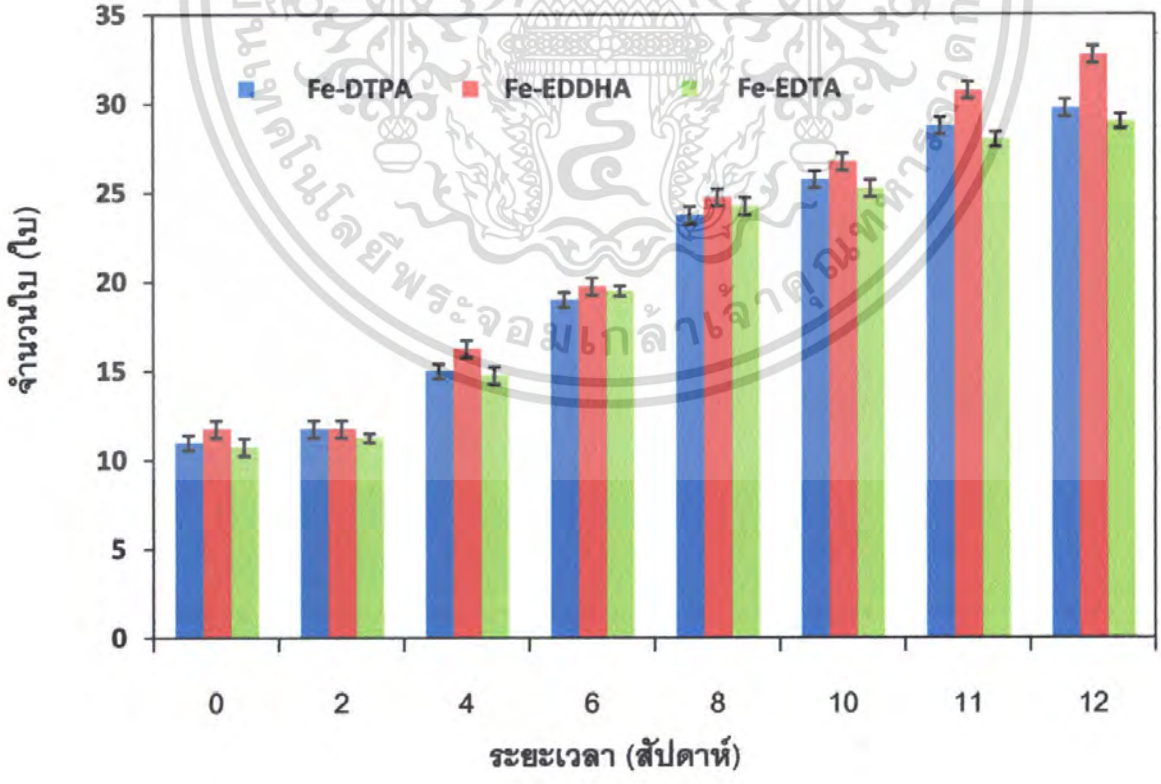

ภาพที่ 13 จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการทดลองเรื่องน้ำหนัก ความยาวใบ ความกว้างใบ ความสูงของลำต้น และจำนวนใบของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว พบว่า พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ทำการปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีอัตราจริญเติบโตสูงสุด โดยสังเกตจากน้ำหนัก ความยาวใบ ความกว้างใบ ความสูงของลำต้นและจำนวนของใบของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่มากที่สุด ซึ่งจากผลการทดลองก็สอดคล้องกับ Lucena et al. (1998) ทำการทดลองปลูก Strawberry ด้วยเหล็กคีเลตรูปแบบต่างๆ ในระบบปลูกพืชไร้ดิน พบว่า การใช้สารละลายธาตุอาหารที่มีเหล็กคีเลตรูปแบบ Fe-EDDHA ให้กับ Strawberry ทำให้ Strawberry มีอัตราการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงสุด แต่ไม่สอดคล้องกับ Lucena et al. (1998) ได้ทดลองเสริมธาตุเหล็กในรูปของคีเลตรูปแบบต่างกันแก่ *Lolium multiflorum* โดยศึกษาประสิทธิภาพของเหล็กคีเลตในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ Fe-EDTA, Fe-DTPA, Fe-EDDHA และผลิตภัณฑ์ทางการค้า (Rexene) ในสารละลายธาตุเหล็กของ *Lolium multiflorum* ที่ปลูกในระบบปลูกพืชไร้ดิน พบว่า การใช้สารละลายธาตุอาหารที่มีเหล็กคีเลตรูปแบบ Fe-EDDHA ไม่เหมาะสมที่จะใช้กับ *Lolium multiflorum*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป

จากการศึกษารูปแบบธาตุเหล็กที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาว เป็นเวลา 14 สัปดาห์ พบว่า พรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ได้รับสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA มีการเจริญเติบโตดีที่สุด รองลงมาคือ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA และ สารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe- EDTA ซึ่งมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) โดยมีน้ำหนักสดเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 24.95±0.10, 21.97±0.12 และ 20.80±0.14 กรัม ตามลำดับ ความสูงเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 22.63±0.19, 22.00±0.29 และ 21.45±0.37 เซนติเมตร ตามลำดับ ขนาดความยาวใบเฉลี่ยเท่ากับ 18.22±0.08, 18.05±0.11 และ 17.83±0.07 เซนติเมตร ตามลำดับ ขนาดความกว้างใบเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 3.42±0.06, 3.22±0.09 และ 2.99±0.15 เซนติเมตร ตามลำดับ และจำนวนใบเฉลี่ยสิ้นสุดเท่ากับ 32.75±0.48, 29.75±0.48 และ 29.00±0.41 ใบ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการใช้ธาตุเหล็กในรูปแบบต่างๆ ในการปลูกพรรณไม้น้ำชนิดอื่นในระบบปลูกพืชไร้ดิน เพื่อหาว่าธาตุเหล็กในรูปแบบใดเหมาะสมสำหรับพืชและพรรณไม้น้ำแต่ละชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนรี พงษ์ฉวี. 2543. พรรณไม้น้ำสวยงาม. กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. 233 น.

ดิเรก ทองอร่าม. 2548. การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 724 น.

ดิเรก ทองอร่าม, อิทธิสุนทร นันทกิจ, เปรมปรี ณ สงขลา, พหมมาศ ฉัตรตระกูล, มนีรัตน์ หวังวิบูลย์กิจ และเรไร นันทนาวัฒน์. 2548. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร "ปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน" รุ่นที่ 6, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังร่วมกับวารสารเคหการเกษตร, หน้าที่ 8-9.

ยงยุทธ โอสถสภา. 2546. ธาตุอาหารพืช. ภาควิชาปฐพีวิทยา, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 416 น.

โสระยา ร่วมรังสี. 2544. การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. สำนักพิมพ์เกษตรยุคใหม่, กรุงเทพฯ. 85 น.

เหมือนชนก บุณยเกียรติ. 2548. การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. สวัสดีการ์เด้น, กรุงเทพฯ. 1 น.

อิทธิสุนทร นันทกิจ. 2538. การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน (Hydroponics). ภาควิชาปฐพีศาสตร์, คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 146 น.

Clemens, D. F., B. M. Whitehurst and G. B. Whitehurst. 1990. Chelates in agriculture. Fertilizer Research. 25:127-131.

Crowley, D. E., C. L. Wu, D. Gries, S. Brunn and D. R. Parker. 2002. Quantitative traits associated with adaptation of three barley (*Hordeum vulgare* L.) cultivars to suboptimal iron supply. Plant and Soil. 241:57-65

Crowley, D. E., V. Romheld, H. Marschner and P. J. Szaniszlo. 1992. Root-microbial effects on plant iron uptake form siderophores and phytosiderophores. Plant and Soil. 142:1-7

Goransson, A. and A. J. S. McDonald. 1993. Growth and nutrition of small *Betula pendula* plants at different relative addition rates of iron. Plant and soil. 155/156:469-472

Johnson, G. V., and G. J. Youngblood. 1991. Responses of nitrogen fixing and nitrate supplied alfalfa (*Medicago Sativa* L.) to iron chelates in a alkaline hydroponic medium. Plant and Soil. 130:219-224

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Lucena, J. J., A. Garate, A. M. Romon and M. Manzanares. 1998. Iron nutrition of a hydroponic strawberry culture (*Fragaria vesca* L.) supplied with different Fe chelates. Plant and Soil. 123:9-15

Lucena, J. J., A. Garate and O. Carpena. 1988. Lolium multiflorum uptake of iron supplied as different synthetic chelates. Plant and Soil. 112:23-28

Ortiz, P. R, B. I. Castro Meza, F. R. de la Garza Requena, G. M. Flores, J. D. Etchever Barra. 2007. Evaluation of different iron compounds in chlorotic Italian lemon trees (*Citrus lemon*). Plant Physiology and Biochemistry. 45:330-334

www.trangpets.com/Aquatic Plants Zone/*Microsorium pteropus*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 สูตรของสารละลายธาตุอาหารที่ใช้ในการทดลอง

1. สารละลายธาตุอาหารสูตรซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-DTPA

1.1 สารละลาย A

1.1.1 Calcium Nitrate ($Ca(NO_3)_2.4H_2O$	250	กรัม
1.1.2 Iron Chelate	7.1	กรัม

1.2 สารละลาย B

1.2.1 Potassium Nitrate (KNO_3)	354	กรัม
1.2.2 Potassium phosphate (KH_2PO_4)	365	กรัม
1.2.3 Ammonium Phosphate ($NH_4H_2PO_4$)	665	กรัม
1.2.4 Mangnesium Sulphate ($MgSO_4.7H_2O$)	175	กรัม
1.2.5 Zinc Sulphate ($ZnSO_4$ 40%)	0.833	กรัม
1.2.6 Copper Sulphate ($CuSO_4.5H_2O$)	0.178	กรัม
1.2.7 Manganese Sulphate ($MnSO_4.H_2O$)	2.484	กรัม
1.2.8 Boric Acid (H_3BO_3)	1.556	กรัม
1.2.9 Ammonium Molybdate $(NH_4)_2MoO_4$	0.060	กรัม

2. สารละลายธาตุอาหารสูตรซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDDHA

2.1 สารละลาย A

2.1.1 Calcium Nitrate ($Ca(NO_3)_2.4H_2O$	250	กรัม
2.1.2 Iron Chelate	12.3	กรัม

2.2 สารละลาย B

2.2.1 Potassium Nitrate (KNO_3)	354	กรัม
2.2.2 Potassium phosphate (KH_2PO_4)	365	กรัม
2.2.3 Ammonium Phosphate ($NH_4H_2PO_4$)	665	กรัม
2.2.4 Mangnesium Sulphate ($MgSO_4.7H_2O$)	175	กรัม
2.2.5 Zinc Sulphate ($ZnSO_4$ 40%)	0.833	กรัม
2.2.6 Copper Sulphate ($CuSO_4.5H_2O$)	0.178	กรัม
2.2.7 Manganese Sulphate ($MnSO_4.H_2O$)	2.484	กรัม
2.2.8 Boric Acid (H_3BO_3)	1.556	กรัม
2.2.9 Ammonium Molybdate $(NH_4)_2MoO_4$	0.060	กรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สารละลายธาตุอาหารสูตรซึ่งมีธาตุเหล็กรูปแบบ Fe-EDTA

3.1 สารละลาย A

3.1.1 Calcium Nitrate ($Ca(NO_3)_2.4H_2O$	250	กรัม
3.1.2 Iron Chelate	6.6	กรัม

3.2 สารละลาย B

3.2.1 Potassium Nitrate (KNO_3)	354	กรัม
3.2.2 Potassium phosphate (KH_2PO_4)	365	กรัม
3.2.3 Ammonium Phosphate ($NH_4H_2PO_4$)	665	กรัม
3.2.4 Mangnesium Sulphate ($MgSO_4.7H_2O$)	175	กรัม
3.2.5 Zinc Sulphate ($ZnSO_4$ 40%)	0.833	กรัม
3.2.6 Copper Sulphate ($CuSO_4.5H_2O$)	0.178	กรัม
3.2.7 Manganese Sulphate ($MnSO_4.H_2O$)	2.484	กรัม
3.2.8 Boric Acid (H_3BO_3)	1.556	กรัม
3.2.9 Ammonium Molybdate $(NH_4)_2MoO_4$	0.060	กรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางผนวกที่ 1 น้ำหนักเฉลี่ยพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

รูปแบบธาตุเหล็ก	ซ้ำ	น้ำหนักเริ่มต้น	น้ำหนักสุดท้าย
Fe-DTPA	1	10.83	21.89
	2	10.87	21.77
	3	10.93	22.25
	4	10.79	22.11
เฉลี่ย		10.88	21.97
SE		0.03	0.12
Fe-EDDHA	1	10.88	25.11
	2	10.93	25.01
	3	11.00	24.74
	4	10.80	24.79
เฉลี่ย		10.94	24.95
SE		0.05	0.10
Fe-EDTA	1	10.72	21.11
	2	10.77	20.69
	3	10.72	20.61
	4	10.76	20.97
เฉลี่ย		10.74	20.80
SE		0.02	0.14

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางผนวกที่ 2 ความสูงของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

รูปแบบธาตุเหล็ก	ซ้ำ	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		0	2	4	6	8	10	11	12
Fe-DTPA	1	21.00	21.20	21.40	21.60	21.80	21.90	22.10	22.30
	2	20.40	20.60	20.80	20.90	21.00	21.10	21.20	21.30
	3	21.50	21.70	21.90	22.00	22.10	22.20	22.40	22.60
	4	20.80	21.00	21.10	21.30	21.40	21.50	21.60	21.80
เฉลี่ย		20.93	21.13	21.30	21.45	21.58	21.68	21.83	22.00
SE		0.23	0.23	0.23	0.23	0.24	0.24	0.27	0.29
Fe-EDDHA	1	21.20	21.50	21.80	22.00	22.30	22.50	22.80	23.00
	2	21.10	21.40	21.70	21.90	22.10	22.30	22.50	22.80
	3	20.70	21.00	21.30	21.60	21.80	22.00	22.30	22.60
	4	20.40	20.70	20.90	21.20	21.40	21.60	21.80	22.10
เฉลี่ย		20.85	21.15	21.43	21.68	21.90	22.10	22.35	22.63
SE		0.18	0.18	0.21	0.18	0.20	0.20	0.21	0.19
Fe-EDTA	1	21.40	21.50	21.60	21.60	21.70	21.70	21.80	21.80
	2	21.80	21.90	22.00	22.00	22.10	22.10	22.10	22.20
	3	20.00	20.10	20.20	20.30	20.30	20.40	20.40	20.50
	4	20.90	21.00	21.00	21.10	21.10	21.10	21.20	21.30
เฉลี่ย		21.03	21.13	21.20	21.25	21.30	21.33	21.38	21.45
SE		0.39	0.39	0.39	0.37	0.39	0.37	0.37	0.37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางผนวกที่ 3 ความยาวใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

รูปแบบธาตุเหล็ก	ซ้ำ	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		0	2	4	6	8	10	11	12
Fe-DTPA	1	17.20	17.34	17.48	17.62	17.72	17.82	17.96	18.10
	2	17.06	17.20	17.34	17.44	17.58	17.68	17.78	17.88
	3	17.42	17.56	17.70	17.84	17.94	18.04	18.18	18.32
	4	17.10	17.24	17.34	17.44	17.54	17.64	17.74	17.88
เฉลี่ย		17.20	17.34	17.47	17.59	17.70	17.80	17.92	18.05
SE		0.08	0.08	0.08	0.10	0.09	0.09	0.10	0.11
Fe-EDDHA	1	17.20	17.50	17.64	17.78	17.92	18.06	18.26	18.46
	2	17.20	17.40	17.54	17.68	17.82	17.96	18.10	18.14
	3	17.08	17.28	17.42	17.56	17.70	17.84	18.04	18.18
	4	17.04	17.24	17.38	17.52	17.66	17.80	17.94	18.08
เฉลี่ย		17.13	17.36	17.50	17.64	17.78	17.92	18.09	18.22
SE		0.04	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.07	0.08
Fe-EDTA	1	17.38	17.48	17.58	17.62	17.72	17.85	17.89	17.99
	2	17.22	17.32	17.42	17.46	17.56	17.69	17.79	17.89
	3	17.00	17.10	17.20	17.30	17.40	17.53	17.63	17.73
	4	17.14	17.24	17.28	17.38	17.48	17.61	17.65	17.69
เฉลี่ย		17.19	17.29	17.37	17.44	17.54	17.67	17.74	17.83
SE		0.08	0.08	0.08	0.07	0.07	0.07	0.06	0.07

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางผนวกที่ 4 ขนาดความกว้างใบพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

รูปแบบธาตุเหล็ก	ซ้ำ	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		0	2	4	6	8	10	11	12
Fe-DTPA	1	2.80	2.92	3.00	3.08	3.16	3.24	3.36	3.48
	2	2.40	2.52	2.64	2.76	2.84	2.92	3.00	3.12
	3	2.42	2.54	2.66	2.74	2.86	2.94	3.06	3.18
	4	2.40	2.52	2.64	2.76	2.84	2.92	3.00	3.08
เฉลี่ย		2.51	2.63	2.74	2.84	2.93	3.01	3.11	3.22
SE		0.10	0.10	0.09	0.08	0.08	0.08	0.09	0.09
Fe-EDDHA	1	2.60	2.74	2.84	2.94	3.04	3.14	3.28	3.42
	2	2.82	2.96	3.00	3.10	3.20	3.30	3.44	3.58
	3	2.46	2.60	2.70	2.80	2.90	3.00	3.14	3.28
	4	2.62	2.76	2.86	2.96	3.00	3.10	3.24	3.38
เฉลี่ย		2.63	2.77	2.85	2.95	3.04	3.14	3.28	3.42
SE		0.07	0.07	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06
Fe-EDTA	1	2.16	2.25	2.34	2.43	2.52	2.58	2.67	2.73
	2	2.72	2.81	2.90	2.96	3.05	3.11	3.17	3.26
	3	2.72	2.81	2.87	2.93	3.02	3.08	3.14	3.23
	4	2.20	2.29	2.38	2.48	2.57	2.63	2.69	2.75
เฉลี่ย		2.45	2.54	2.62	2.70	2.79	2.85	2.92	2.99
SE		0.16	0.16	0.15	0.14	0.14	0.14	0.14	0.15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางผนวกที่ 5 จำนวนใบเฉลี่ยของพรรณไม้น้ำรากดำใบยาวที่ปลูกในสารละลายธาตุอาหารที่มีธาตุเหล็กรูปแบบต่างกัน

รูปแบบธาตุเหล็ก	ซ้ำ	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		0	2	4	6	8	10	11	12
Fe-DTPA	1	11.00	11.00	15.00	19.00	23.00	26.00	29.00	30.00
	2	10.00	12.00	14.00	19.00	24.00	27.00	28.00	29.00
	3	12.00	13.00	16.00	20.00	25.00	25.00	30.00	31.00
	4	11.00	11.00	15.00	18.00	23.00	25.00	28.00	29.00
เฉลี่ย		11.00	11.75	15.00	19.00	23.75	25.75	28.75	29.75
SE		0.41	0.48	0.41	0.41	0.48	0.48	0.48	0.48
Fe-EDDHA	1	13.00	13.00	17.00	20.00	26.00	28.00	32.00	34.00
	2	12.00	12.00	17.00	19.00	24.00	26.00	30.00	32.00
	3	11.00	11.00	15.00	19.00	24.00	27.00	31.00	33.00
	4	11.00	11.00	16.00	21.00	25.00	26.00	30.00	32.00
เฉลี่ย		11.75	11.75	16.25	19.75	24.75	26.75	30.75	32.75
SE		0.48	0.48	0.48	0.48	0.48	0.48	0.48	0.48
Fe-EDTA	1	11.00	11.00	14.00	20.00	25.00	26.00	29.00	30.00
	2	12.00	12.00	16.00	20.00	25.00	26.00	28.00	29.00
	3	10.00	11.00	14.00	19.00	24.00	25.00	27.00	29.00
	4	10.00	11.00	15.00	19.00	23.00	24.00	28.00	28.00
เฉลี่ย		10.75	11.25	14.75	19.50	24.25	25.25	28.00	29.00
SE		0.48	0.25	0.48	0.29	0.48	0.48	0.41	0.41

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้